

NHỮNG GIÁ TRỊ ĐẶC TRƯNG CỦA LỄ HỘI CHỢ ĐÌNH BÍCH LA TẠI XÃ TRIỆU THÀNH, HUYỆN TRIỆU PHONG, TỈNH QUẢNG TRỊ

Lê Thị Nhung

UBND xã Triệu Thành, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị

Email: Lenhungdhs@gmail.com

Ngày nhận bài: 4/3/2022; ngày hoàn thành phản biện: 25/4/2022; ngày duyệt đăng: 4/8/2022

TÓM TẮT

Lễ hội chợ đình Bích La là một lễ hội dân gian truyền thống của ngũ giáp Bích La được lưu giữ trải qua bao thăng trầm lịch sử. Sức sống của lễ hội được tạo nên từ những giá trị đặc trưng của lễ hội mà ít lễ hội nào trên vùng đất Quảng Trị có được. Tuy nhiên, trước những tác động của nền kinh tế thị trường, của quá trình xây dựng nông thôn mới, lễ hội chợ đình Bích La đang đứng trước nhiều thách thức, đòi hỏi các cấp, các ngành cần có giải pháp để bảo tồn và phát huy các giá trị của lễ hội.

Từ khóa: Giá trị đặc trưng, lễ hội chợ đình Bích La, xã Triệu Thành.

1. MỞ ĐẦU

Lễ hội truyền thống là một hình thức sinh hoạt văn hoá đặc sắc phản ánh đời sống tâm linh của mỗi dân tộc, mỗi cộng đồng, một hình thức sinh hoạt tập thể của người dân sau những ngày lao động vất vả, là dịp để mọi người hướng về những sự kiện trọng đại hoặc liên quan đến những sinh hoạt tín ngưỡng hay vui chơi giải trí. Cũng như những làng quê khác, làng Bích La nổi tiếng gần xa với Lễ hội chợ đình Bích La. Chợ đình Bích La là một phiên chợ rất đặc biệt, mỗi năm chỉ diễn ra một lần, vào tối ngày mùng 2 đến sáng ngày mùng 3 Tết Nguyên Đán.

Lễ hội chợ đình Bích La là một lễ hội cổ truyền mang đậm bản sắc văn hóa dân tộc, ẩn chứa những giá trị văn hóa độc đáo mà không phải làng quê nào cũng có được. Lễ hội được người Bích La lưu giữ từ đời này sang đời khác. Đó là cái đẹp mang cái tình riêng, bản sắc riêng của người Bích La trong văn hóa ứng xử, thể hiện tính cộng đồng cao, từ đoàn kết gia đình, dòng tộc đến cộng đồng dân tộc. Chính lễ hội, chợ là dịp để tăng cường tính cố kết, biểu dương sức mạnh của cộng đồng, là nét đẹp của con người và truyền thống văn hóa Việt Nam. Đến với lễ hội chợ đình Bích La, phần nào trong tâm thức của mỗi người như đang một lần nữa tìm về với cội nguồn của tổ tiên

và để lại những dấu ấn sâu đậm về một không gian văn hóa đặc trưng của vùng đồng bằng Quảng Trị. Do vậy, lễ hội chợ đình Bích La mang những giá trị đặc trưng riêng mà ít lễ hội nào có được.

2. NỘI DUNG

2.1. Khái quát về làng Bích La

Làng Bích La là một trong những làng nổi tiếng của Quảng Trị, có bề dày văn hóa và lịch sử, là vùng đất địa linh nhân kiệt vì đã sản sinh ra nhiều nhân tài cho quê hương đất nước.

Làng Bích La được thành lập vào năm 1527, dưới triều Hậu Lê. Người lập nên làng Bích La là ông Lê Mậu Doãn, giữ chức quan Chánh Chương Trùng tể dưới thời vua Lê Chiêu Tôn, niên hiệu Thống Nguyên (1522 - 1527), là hậu duệ dòng họ Lê Mậu phát sinh từ đầu đời nhà hậu Lê ở xã Hoa Duệ, tổng Mỹ Duệ (sau này thuộc xã Cẩm Duệ, huyện Cẩm Xuyên, tỉnh Hà Tĩnh); là người tinh thông binh pháp, tính tình trung hậu. Năm Lê Chiêu Tôn lên ngôi (1522) cũng là năm Mạc Đăng Dung đã thâm tóm quyền lực, vì không muốn cộng tác với Mạc Đăng Dung, ông đã lĩnh mệnh vua vào cai quản xứ Tân Bình – Thuận Hóa, vùng đất biên cương phía Nam giáp với Chiêm Thành chưa được khai phá. Cùng đi có 14 hộ bộ tướng (gồm các hộ Lê Mậu, Lê Cảnh, Lê Văn, Lê Bá, Lê Phước, Lê Đức, Dương Đình, Nguyễn Thọ, Lê Thế, Lê Trọng, Trần Hữu, Phan, Phạm Xuân, Hồ, Đặng) và bầu đoàn thể tử, dọc đường, ông còn chiêu thêm lưu dân vào Nam lập nghiệp [1, tr.19 - 20].

Đến năm 1527, ông chọn vùng đất xứ Hà Dương phía nam sông Thạch Hãn làm nơi định cư, khai khẩn đất hoang lập làng đầu tiên lấy tên là Hoa An. Như vậy, làng Hoa An ra đời trước khi Nguyễn Hoàng vào trấn thủ Thuận Hóa 31 năm. Sau khi chúa Nguyễn vào mở mang vùng đất phía Nam, ông cùng các bộ tướng đã một lòng trung thành, giúp chúa dựng nghiệp. Vì vậy, ông được xét công trạng phong tước Doãn Lộc Hầu, “Chí đức đại thần” [1, tr.20].

Để tôn vinh người có công khai khẩn và ghi dấu sự hình thành làng cổ Bích La, dân làng đã xây dựng khu miếu có tường thành bao bọc. Ở trong miếu, bài vị ghi dòng chữ “Bốn thổ khai khẩn cai trị Phó tướng Doãn Lộc hầu linh tế Dục Bảo Trung Hưng Linh Phò tôn thần”. Ngôi miếu nằm trong quần thể đình làng Bích La, trên đất làng Bích La Đông [1, tr.20].

Đến triều Nguyễn, làng Hoa An được cải thành Bích La phân vi tứ giáp: Đông, Trung, Nam, Hậu. Qua đời vua Duy tân thứ 9 (năm 1915), giáp Đông lại tách xứ Hà Dương chia ra thành lập thêm giáp Thượng thì gọi là Bích La ngũ giáp, lấy chữ Bích La danh hiệu chung đặt đầu tên mỗi giáp tự quản thành mỗi làng Bích La Đông, Bích La Trung, Bích La Nam, Bích La Hậu và Bích La Thượng. Hiện nay, làng Bích La Đông,

Bích La Trung, Bích La Nam thuộc xã Triệu Thành, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị; làng Bích La Hậu thuộc xã Triệu Tài, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị và làng Bích La Thượng thuộc xã Triệu Long, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị. Trong dòng chảy năm thế kỷ qua, người Bích La luôn bảo lưu và tôn tạo những công trình di sản văn hóa vật thể và phi vật thể. Trong đó, lễ hội chợ đình Bích La là một lễ hội đặc trưng của vùng đất này.

2.2. Lễ hội chợ đình Bích La

Khu đình, miếu và chợ đình Bích La nằm trên ngã ba một con đường liên thôn, ở đầu làng Bích La Đông, xã Triệu Thành, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị; cách Quốc lộ 49C chừng 2 km về phía Đông Nam.

Địa điểm này được bao quanh hai phía bởi cánh đồng rộng trải dài. Phối trí toàn cảnh của khu di tích trong khá hữu tình, nhờ một con hói chạy vòng quanh bao lấy hai phía với nhiều cây cối um tùm mọc lan ra hai bên bờ. Thuật phong thủy ở đây đã được người xưa của làng Bích La khéo sử dụng để phát huy hết mọi khả năng vốn có của một thế đất địa linh nhân kiệt. Đây chính là nơi tọa lạc của ngôi đình làng và một khu miếu thờ các vị thần linh của làng Bích La.

Trong khuôn viên của khu đình, mặt trước là một hồ nước rộng, ở giữa hồ có một cù lao nhỏ nổi, xung quanh có nhiều cây cối tỏa bóng xuống mặt nước. Cạnh hồ về phía phải là hai ngôi miếu thờ nữ thần là Bà Thủy và Bà Hỏa. Khu vực chính ở phía sau gồm tòa đại đình và một cụm miếu thờ các vị thần bao gồm cả nhân thần và nhiên thần.

Điểm nhánh của quần thể này là ngôi địa đình bố trí theo chiều dọc nằm ở rìa ngoài của khu vực chính. Nguyên xưa ngôi đình được xây dựng rất khang trang và có quy mô lớn nhất nhì trong vùng. Đó là một ngôi nhà Rường ba gian hai chái mái lợp ngói liệt. Trong chiến tranh ngôi đình bị đổ nát cùng với tất cả các ngôi miếu. Năm 1990, nhờ vào sự đóng góp tiền của của một nhà họa sĩ có tên tuổi đang sống ở nước ngoài là ông Lê Bá Đảng nên ngôi đình đã được dân làng cho tu bổ lại. Tuy vậy, đáng tiếc là do điều kiện kinh phí hạn hẹp và không được sự hướng dẫn của ban ngành chức năng nên kiến trúc của ngôi đình đã không còn giữ được những yếu tố của một ngôi đình cũ mà đã được hiện đại hóa bằng bê tông, cốt thép, xa rời với kiến trúc truyền thống, làm mất đi vẻ đẹp của ngôi đình làng. Cũng từ lần trùng tu này, khu miếu thờ cũng được xây dựng mới.

Khu miếu thờ nằm phía bên ngoài ngôi đình, trong một khuôn viên có cổng, thành bao bọc cả thảy gồm có 11 ngôi miếu và án thờ được bố trí theo hình chữ U lần lượt từ bên trái sang gồm có: (1) miếu thờ dân yên vật lợi; (2) miếu thờ Thần Nông; (3) miếu thờ Sấm Sét; (4) miếu thờ Quốc an tôn thần; (5) miếu thờ Cao Các; (6) miếu thờ Thành Hoàng; (7) miếu thờ Ngài Khai Khẩn; (8) miếu thờ Tiến sĩ Cảnh Phiến Bá; (9)

miếu thờ Bà Chúa; (10) miếu thờ Thập Tứ hộ; (11) miếu thờ Cảnh Diệu Bá. Từ cách thờ cúng đa dạng trong khu miếu thờ ở làng Bích La, có thể thấy một điều gì đó khá đặc biệt mà điển hình trong quan niệm triết lý về vũ trụ quan và nhân sinh quan của người dân làng Bích La, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị.

Bên cạnh ngôi đình làng và các miếu thờ, trong khu vực đình làng Bích La còn là nơi diễn ra một hình thức lễ hội truyền thống khá điển hình và đặc trưng của các làng quê Quảng Trị. Đó là lễ hội chợ đình Bích La. Cũng như nhiều ngôi đình làng khác trên đất Quảng Trị có không gian phía trước giành cho hoạt động nhóm họp chợ để trao đổi buôn bán trong phạm vi của một làng hoặc một khu vực; tuy vậy, chợ đình Bích La mang những đặc thù riêng. Chợ đình Bích La thực chất là một hoạt động lễ hội truyền thống mà ở đó quan hệ giao lưu, trao đổi hàng hóa được thể hiện dưới góc độ của mối quan hệ mang tính tập tục, văn hóa chứ không đơn thuần mang tính kinh tế, thương mại.

Chợ đình Bích La diễn ra vào đêm mùng 2 rạng sáng ngày mùng 3 Tết Nguyên Đán, thời gian hình thành chợ đình không ai còn nhớ, chỉ được truyền miệng là đã hình thành cách đây hàng trăm năm về trước. Thuở sơ khai, chợ đình được hình thành, nhóm họp để trao đổi buôn bán trong phạm vi ngũ giáp Bích La, những năm sau đó, có thêm người dân của các làng lân cận, rồi theo thời gian người dân từ khắp nơi trên địa bàn tỉnh Quảng Trị và các nơi khác về đây ngày càng nhiều, ước tính một năm khoảng 10.000 lượt khách đến hành hương và tham quan. Ở chợ đình Bích La, các mặt hàng được bày bán khá đa dạng, nhưng chủ yếu là những sản vật của địa phương như: lá chè, cành cây phát lộc, cây mía, cau trầu, gói muối, cá chép... Ai đến chợ cũng cố mua cho được một thứ gì đó với mục đích cầu may mắn. Ngoài ra, ở chợ đình còn bày bán các loại thịt cá tươi ngon do người dân địa phương nuôi được, các cửa hàng ăn uống trong 2 ngày diễn ra chợ đình cũng thu hút khá đông khách vào thưởng thức các món ăn do người địa phương nấu. Chợ đình từ ngày lập ra đến nay dù thời tiết rét mướt hay những năm chiến tranh, không năm nào là không nhóm họp, chỉ có năm 1948 là năm lực lượng ngụy tàn sát nhân dân trong làng và năm 2021, 2022 do tình hình dịch bệnh diễn biến phức tạp là không nhóm họp, tuy nhiên các hoạt động lễ vẫn được Ban tổ chức tổ chức thường niên.

2.3. Những giá trị đặc trưng của lễ hội chợ đình Bích La

2.3.1. Giá trị tâm linh

Lễ hội truyền thống chợ đình Bích La có từ hàng trăm năm về trước, tương truyền rằng: tại hồ đình làng, nước trong xanh, xưa có cụ Rùa vàng sinh sống, hàng năm, vào những ngày đầu xuân, rùa vàng mới xuất hiện, nổi lên vòn quang hồ đình, đó cũng là điềm lành báo hiệu cho một năm mưa thuận gió hòa, mùa màng bội thu, dân làng làm ăn phát đạt và thịnh vượng.

Nhưng bỗng có một năm hồ đình trở màu nước đục, không thấy rùa vàng xuất hiện, dân làng lo ngại gặp vận chẳng may đến với làng, nên đầu năm ấy từ sáng sớm tinh mơ, dân làng kéo nhau tụ tập về đây quanh hồ đình đánh trống, khua chiêng cầu cho rùa vàng thức tỉnh, xuất hiện nổi lên vờn quanh hồ bơi lội an vui, ban phát cho dân làng gặp vận may, phát nhiều tài, nhiều lộc.

Đã nhiều thế kỷ trôi qua, cứ vào đúng rạng sáng ngày mùng 3 Tết Nguyên đán, dân làng không ai bảo ai, dù thời tiết khó khăn hay thuận lợi, dân làng từ già đến trẻ ai ai cũng kéo nhau tụ tập về quanh hồ đình để cầu rùa vàng xuất hiện, trở thành một tục lệ của làng. Sự tích cầu thần Kim Quy cho thấy tín ngưỡng dân gian thờ thần của người dân Bích La.

Lễ hội chợ đình Bích La được tổ chức vào thời khắc giao nhau giữa ngày và đêm, cho thấy sự kết nối giữa cõi âm và dương, giữa thần linh và con người. Đây là thời khắc để con người hướng đến và làm thỏa mãn đòi sống tâm linh trong tiềm thức của người dân Bích La.

2.3.2. Giá trị cộng đồng

Sự tích cầu thần Kim Quy cho thấy tín ngưỡng dân gian thờ thần của người dân Bích La. Tuy nhiên, nguồn gốc hình thành ban đầu của lễ hội là phục vụ nhu cầu sinh hoạt văn hóa cộng đồng làng xã. Đình làng thuở sơ khai được làm từ tranh, đình để nhóm họp không phải để cúng tế, mà việc thờ cúng được thực hiện ở trong các Miếu, tế ở “Cồn Ông giữa”, sau đó bung về đình để ăn uống. Từ xưa, mỗi độ tết đến xuân về, các cụ trong làng không thể đến thăm từng nhà nên các cụ tổ chức chợ đình để ra đó họp mặt đầu xuân trong không khí vui tươi, phấn khởi, tổ chức đánh cờ tướng và bán một vài thứ nông sản của vùng. Dần dần, người dân ở các nơi tìm đến nên chợ đình được mở rộng. Lễ hội chợ đình Bích La được hình thành từ nhu cầu sinh hoạt văn hóa cộng đồng, để cố kết cộng đồng làng xã và từ sự thành kính đối với ông bà, tổ tiên, các vị tiền nhân khai khẩn của làng.

Ngoài ra, giá trị này được thể hiện ở tính chất toàn bộ, toàn thể các hoạt động diễn ra trong suốt quá trình tổ chức và điều hành, quản lý lễ hội. Lễ hội chính là sự phối hợp tổ chức của cộng đồng, tạo nên sự cố kết cộng đồng, để các cá thể trong cộng đồng có thể cộng mệnh, cộng cảm với nhau, mục đích cuối cùng là để phục vụ lại cộng đồng.

Lễ hội chợ đình Bích La được tổ chức dưới sự phối hợp của ngũ giáp Bích La, sự điều hành của Ban Tổ chức Lễ hội là Ban Điều hành làng, các vị bô lão trong làng, Trưởng tộc các dòng họ và nhân dân trong làng. Mọi phương án tổ chức về phần hội, lễ, chợ là do dân làng mà đại diện là Ban Tổ chức, các vị bô lão và Trưởng tộc các dòng họ bàn bạc, thảo luận và phân chia nhiệm vụ để đưa đến sự thành công của lễ hội. Nói cách khác là nhân dân tự tổ chức, tự điều hành, tự dàn xếp để lễ hội diễn ra thuận lợi,

thành công và phục vụ cho nhu cầu thỏa mãn đời sống văn hóa, tâm linh của nhân dân.

2.3.3. Giá trị giáo dục

Lễ hội chợ đình Bích La mang tính giáo dục cao, được thể hiện trong tính hướng về cội nguồn. Lễ hội chợ đình Bích La được hình thành từ hàng trăm năm về trước, qua nhiều thế hệ được con cháu trong làng kế thừa và phát huy, điều đó đã trở thành tâm thức của nhân dân trong làng. Lễ quan trọng nhất trong lễ hội là lễ cầu thần Kim Quy, cầu cho một năm mưa thuận gió hòa, cúng bái để nhớ ơn thần Rùa – vị thần đã che chở, phù hộ cho nhân dân trong làng. Người dân đến với lễ hội là đến với lòng thần kính tổ tiên và các bậc tiền nhân, được thờ trong các ngôi miếu trong quần thể di tích, như hai vị Tiến sĩ: Cảnh Phiến Bá, Cảnh Diệu Bá, các vị nhiên thần và nhân thần, nhắc nhở mọi người nhớ đến bốn phận, trách nhiệm của mình với tổ tiên, dòng tộc,... Do vậy, lễ hội chợ đình Bích La có tính giáo dục cao về đạo đức, truyền thống lịch sử, văn hóa của làng Bích La, không chỉ với người dân trong làng mà cả những người con xa quê. Đối với những người tha hương, một năm về quê dịp Tết tham dự lễ hội chợ đình Bích La là mong ước, là niềm tự hào với quê hương.

2.3.4. Giá trị sáng tạo và hưởng thụ văn hóa

Lễ hội đã làm tái hiện các sinh hoạt văn hóa cộng đồng, và cũng chính bản thân họ là những người hưởng thụ các sinh hoạt văn hóa đó.

Đến với lễ hội chợ đình Bích La, khách thập phương không chỉ được mua lộc đầu năm, thắp hương khấn vái cầu nguyện một năm mới “vạn sự như ý”, mà còn được hòa mình, thưởng thức các hoạt động văn hóa dân gian khác như: thổi tò he, xin chữ ông đồ, chơi bài chòi,... và đặc biệt là được mua các sản vật do chính người dân Bích La làm ra. Người Bích La dành những sản vật của địa phương, do chính bàn tay họ chăm sóc trong những tháng giáp Tết, đem đến trong đêm lễ hội chợ đình Bích La để bán cho du khách tham dự phiên chợ này, như: nhánh chè, cây phát lộc, cây mía, trầu cau, gói muối,...

2.3.5. Giá trị bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc

Lễ hội truyền thống là một bảo tàng sống về văn hóa dân tộc, nhờ đó, nền văn hóa ấy được hồi sinh, tái tạo và truyền giao qua các thế hệ.

Lễ hội chợ đình Bích La đã tái hiện lại lịch sử, văn hóa của ngũ giáp Bích La, một trong những vùng quê ra đời sớm của tỉnh Quảng Trị. Lễ hội đã tái hiện lại quá khứ văn hóa của vùng đất này thông qua các phần trong lễ hội. Từ hàng trăm năm nay, ngoài phần lễ thì còn có phần hội: đánh cò tướng, cò người, đập om đất, đánh bài vự, hội bài chòi, chơi lô tô, bầu cua, thi viết chữ đẹp, viết thư pháp,.. Các hoạt động ấy không chỉ tái hiện cuộc sống mà đã góp phần giữ gìn và bảo tồn bản sắc văn hóa của một vùng quê, một dân tộc. Lễ hội đã phản ánh đầy đủ, sinh động đời sống vật chất,

tinh thần của người dân Bích La từ thuở mới lập làng và được lưu truyền đến ngày hôm nay, đã tác động mạnh mẽ, sâu sắc đến đời sống văn hóa, tâm linh của người dân Bích La nói riêng và cả vùng quê Quảng Trị cũng như các tỉnh lân cận nói chung. Những sự kiện lịch sử, những giá trị văn hóa, đời sống tâm linh được phản ánh trong lễ hội được lưu truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác thông qua dịp lễ hội đầu năm, đã trở thành tiềm thức của người dân Bích La.

2.3.6. Giá trị kinh tế - du lịch

Hàng năm, lễ hội thu hút hàng ngàn lượt khách không chỉ đến hành hương mà cả tham quan, du lịch. Lễ hội đã tạo nên một môi trường du lịch văn hóa tâm linh hấp dẫn, không chỉ đáp ứng nhu cầu tâm linh mà con người còn có thể thư giãn, chính không khí vui tươi của lễ hội đã giúp con người trút bỏ được những gánh nặng, lo âu, phiền muộn của cuộc sống. Ngoài phần lễ, phần hội, còn có phần chợ. Chợ trong lễ hội chợ đình Bích La là một trong 2 phiên chợ phiên nổi tiếng của tỉnh Quảng Trị (phiên chợ nổi tiếng thứ 2 là chợ phiên Cam Lộ), chợ đình Bích La nổi tiếng hơn cả vì một năm chỉ nhóm họp một lần. Du khách đến đây sẽ được thưởng thức những món ăn do chính người dân Bích La nấu và mua những sản vật của vùng đất Bích La,... Điều này không chỉ có giá trị tinh thần, tham quan và thưởng thức đối với du khách thập phương mà còn mang lại giá trị kinh tế cho nhân dân trong vùng. Đây là điều kiện để người dân Bích La giới thiệu, quảng bá những sản phẩm đặc sắc của vùng quê mình cho khách thập phương.

2.4. Giải pháp bảo tồn và phát huy giá trị lễ hội chợ đình Bích La

Lễ hội chợ đình Bích La được sự quan tâm, hướng dẫn thường xuyên của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Quảng Trị, Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Triệu Phong, sự quản lý của Ủy ban nhân dân xã Triệu Thành và sự phối hợp trong công tác tổ chức của Ban Điều hành ngũ giáp Bích La. Khu đình, miếu đang trong quá trình làm hồ sơ để công nhận là di sản văn hóa vật thể cấp Quốc gia. Tuy nhiên, hiện nay các giá trị của lễ hội đang có sự lệch hướng do tác động của nền kinh tế thị trường, hay chưa có các văn bản cụ thể quy định về nhiệm vụ, giải pháp bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa phi vật thể cấp tỉnh,... Để bảo tồn và phát huy các giá trị của lễ hội chợ đình Bích La, tác giả bài viết xin mạnh dạn đề xuất một số giải pháp sau:

Thứ nhất, cần nâng cao công tác tuyên truyền giá trị của lễ hội để nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành và toàn thể bà con nhân dân trong và ngoài địa phương. Từ đó, góp phần nâng cao trách nhiệm, nghĩa vụ của nhân dân trong việc bảo tồn và phát huy các giá trị đặc trưng của lễ hội chợ đình Bích La, đó đồng thời là những giá trị văn hóa tốt đẹp của dân tộc. Thiết nghĩ trên những chuyên trang, bản tin hay cổng thông tin của Đài Phát thanh Truyền hình Quảng Trị và các huyện, xã, ... nên thường xuyên đăng tải, giới thiệu các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể của quê hương, đất nước; trong đó có lễ hội chợ đình Bích La.

Thứ hai, cùng với công tác kiểm kê, lập hồ sơ khoa học, các ngành chức năng nên tăng cường phối hợp, thành lập đoàn đi kiểm tra, đánh giá hiện trạng ở khu đình, miếu – nơi diễn ra lễ hội chợ đình Bích La để xin chủ trương, kinh phí trùng tu, tôn tạo nhằm phục hồi giá trị cho khu đình, miếu. Do thời gian cũng như tác động của thiên tai, khu đình, miếu đã xuống cấp qua các năm. Tuy nhiên, kinh phí đầu tư, tôn tạo khu đình, miếu trong thời gian qua hầu như đều do nhân dân trong thôn đóng góp hoặc bà con xa quê về thành tâm cúng bái để tu bổ (nguồn xã hội hóa). Sự quan tâm của chính quyền các cấp về kinh phí đầu tư, tôn tạo vẫn còn nhiều hạn chế, hay nói cách khác là chưa quan tâm đúng mức.

Thứ ba, song song với công tác bảo tồn, UBND tỉnh Quảng Trị, UBND huyện Triệu Phong và các cơ quan chuyên môn nên quan tâm thực hiện tốt việc phát huy giá trị di sản văn hóa, thông qua các hình thức như: gắn với phát triển du lịch, giáo dục giá trị văn hóa, lịch sử trong nhà trường thông qua các buổi sinh hoạt ngoại khóa thì giá trị của lễ hội sẽ ngày càng lan tỏa trong cộng đồng. HĐND tỉnh Quảng Trị đã ban hành Nghị quyết số 35/2017/NQ-HĐND ngày 14/12/2017 về việc thông qua Đề án “Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch tỉnh Quảng Trị đến năm 2025, định hướng đến năm 2030” nhưng trong đó không đề cập đến Khu đình, miếu và lễ hội chợ đình Bích La. HĐND huyện Triệu Phong đã ban hành Nghị quyết số 06/2018/NQ-HĐND ngày 26/4/2018 về việc thông qua Đề án “Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch huyện Triệu Phong đến năm 2025, định hướng đến năm 2030” trong đó có Khu đình, miếu và lễ hội chợ đình Bích La. Mặc dầu vậy, công tác đầu tư tôn tạo chưa được quan tâm đúng mức để phát huy tiềm năng, giá trị nhằm phục vụ phát triển du lịch của địa phương.

Thứ tư, ngũ giáp Bích La là làng quê có bề dày lịch sử, lễ hội chợ đình Bích La là một lễ hội lớn, đã hình thành từ lâu đời. Tuy nhiên, hiện nay không có sách viết về lịch sử của làng hay nguồn gốc, quá trình phát triển của lễ hội. Đa số các tư liệu về làng và lễ hội đều là tư liệu truyền miệng. Nên chăng, các ngành chức năng nên tổ chức các buổi hội thảo để thu thập tài liệu, lịch sử về làng và lễ hội tiến đến biên soạn các công trình nghiên cứu có giá trị để tránh sự mai một, biến tướng của giá trị lễ hội sau này.

Thứ năm, Ban Điều hành làng Bích La Đông (một trong ngũ giáp Bích La) là đơn vị chủ chốt trong quá trình bảo vệ di tích. Tuy nhiên, đôi lúc ban ngành các cấp lại khoán trắng cho Ban Điều hành. Thành phần trong Ban Điều hành là những người nông dân bình thường, đôi lúc còn hạn hẹp trong kiến thức quản lý và bảo vệ di tích. Vì vậy, công tác tổ chức tập huấn về quản lý, bảo vệ và tôn tạo di tích là hết sức cần thiết nhằm góp phần trang bị những kiến thức cơ bản cho người bảo vệ di tích và tổ chức lễ hội, góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị của lễ hội.

Thứ sáu, cần tiếp tục nâng cao nhận thức và trách nhiệm của các cấp ủy Đảng, chính quyền và các cơ quan liên quan trong việc bảo tồn và phát huy các giá trị lễ hội chợ đình Bích La. Tăng cường công tác quản lý nhằm chống các biểu hiện tiêu cực,

thương mại hóa trong tổ chức các hoạt động của lễ hội; duy trì và phát huy các giá trị văn hóa âm thực và các giá trị khác của lễ hội.

3. KẾT LUẬN

Lễ hội chợ đình Bích La là một lễ hội, một phiên chợ đặc biệt của người dân Bích La nói riêng và tỉnh Quảng Trị nói chung, một năm chỉ nhóm họp một lần. Những giá trị của lễ hội được gìn giữ và phát huy, làm phong phú đời sống vật chất và tinh thần bao đời của nhân dân nơi đây. Từ trong tâm thức của người dân Bích La, lễ hội chợ đình là một phần không thể thiếu trong đời sống của họ, còn đối với khách thập phương, lễ hội chợ đình là một nét đẹp làng quê, phiên chợ mang dáng dấp bức tranh của một làng quê miền Trung yên bình.

Trải qua những thăng trầm của thời gian, lễ hội chợ đình Bích La ít nhiều vẫn bị những tác động của quá trình xây dựng Nông thôn mới, của cuộc sống hiện đại, nhưng những nét nguyên sơ, những giá trị của chợ đình thì vẫn còn tồn tại. Tuy nhiên, những mặt hàng hiện đại đã pha lẫn trong những mặt hàng dân gian truyền thống, những hình thức đánh bạc trái phép mặc dù đã bị cấm nhưng vẫn còn xảy ra, những người ăn xin về hoạt động quanh khu vực chợ đình ngày càng tăng.... Điều đó đòi hỏi sự vào cuộc của các ban ngành, đoàn thể và sự phối hợp của cả cộng đồng dân cư. Sự tiếp nối truyền thống của thế hệ hôm nay góp phần để chợ đình xứng đáng là phiên chợ “quê”, để làng Bích La xứng đáng là ngôi làng “cổ” của tỉnh Quảng Trị. Nét đẹp của làng quê Bích La còn tồn tại thì những giá trị của chợ đình Bích La còn được bảo tồn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Dương Văn An (2009). *Ô châu cận lục*. Văn Thanh và Phan Đăng dịch và chú giải, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [2]. Ban Chấp hành Đảng bộ xã Triệu Đông (2017). *Lịch sử Đảng bộ xã Triệu Đông (1930-2010)*. Công ty CP In và Dịch vụ Hỗ trợ Giáo Dục Quảng Trị.
- [3]. Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch – Hội đồng Di sản văn hóa Quốc gia (2012). *Hội thảo khoa học Lễ hội – nhận thức, giá trị và giải pháp quản lý*. Hà Nội.
- [4]. Nghị định số 110/2018/NĐ-CP ngày 29 tháng 8 năm 2018 của Chính phủ quy định về quản lý và tổ chức lễ hội.
- [5]. Nghị quyết số 35/2017/NQ-HĐND ngày 14/12/2017 của HĐND tỉnh Quảng Trị về việc thông qua Đề án “Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch tỉnh Quảng Trị đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”.
- [6]. Nghị quyết số 06/2018/NQ-HĐND ngày 26/4/2018 của HĐND huyện Triệu Phong về việc thông qua Đề án “Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch huyện Triệu Phong đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”.

SPECIAL VALUES OF BICH LA TEMPLE MARKET FESTIVAL IN TRIEU THANH COMMUNE, TRIEU PHONG DISTRICT, QUANG TRI PROVINCE

Le Thi Nhung

People's Committee of Trieu Thanh Commune

Email: Lenhungdhs@gmail.com

ABSTRACT

Bich La Village's Bich La Temple market festival is a traditional folk festival. The land and the local people have preserved the festival through many ups and downs in history. The festival's vitality is derived from the typical values that few festivals in Quang Tri province have. However, due to the impacts of the market economy and the process of the New Rural Construction, the Bich La Temple market festival has faced many challenges, requiring an objective viewpoint to preserve and promote certain values of the festival.

Keywords: typical values, Bich La Temple market festival, Trieu Thanh commune.

Lê Thị Nhung sinh ngày 28/02/1992 tại Quảng Trị. Bà tốt nghiệp cử nhân ngành Sư phạm Lịch sử năm 2014 tại Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế. Hiện nay, bà công tác tại Ủy ban nhân dân xã Triệu Thành, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị và là học viên cao học ngành Quản lý văn hóa trường Đại học Khoa học, Đại học Huế.

Lĩnh vực nghiên cứu: Lịch sử Việt Nam, văn hóa làng xã.